

ІНТЕГРАТИВНА МОДЕЛЬ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ АНГЛОМОВНИХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Кушнір І.М., канд. пед. наук (Харків)

Для іноземних студентів-медиків українська мова визначає не лише процес соціалізації та інтеграції комунікативної особистості до академічного та соціокультурного середовища, але й стає засобом формування вмінь їхньої професійної комунікації в якості майбутніх фахівців. Відсутність цілісної інтегративної системи навчання української мови як іноземної (УМІ) англомовного контингенту іноземних студентів-медиків спричинює неузгодженість завдань і змісту мовної освіти, теорії і практики навчання УМІ, а також відсутність етапності й послідовності формування професійно-комунікативного іміджу майбутніх лікарів-іноземців, які здобувають вищу освіту в українських медичних ЗВО англійською мовою. Авторкою цієї наукової розвідки запропонована інтегративна модель системи навчання української мови англомовних здобувачів вищої медичної освіти в Україні. Підґрунтям для розробки інтегративної методичної системи стали виявлення та аналіз специфічних комунікативних потреб англомовного контингенту українських медичних ЗВО, характеристика методичних параметрів реалізації актуальних комунікативних потреб; системний аналіз інноваційних тенденцій розвитку та структурно-змістових особливостей парадигми мовної освіти, програмного і навчально-методичного забезпечення процесу навчання УМІ іноземних студентів щодо відповідності вимогам сучасної парадигми навчання мов; власний досвід викладання в англомовній іноземній аудиторії та досвід кафедри мовної підготовки І ННІ МО ХНУ імені В.Н. Каразіна у наданні мовноосвітніх послуг такому контингенту студентів.

Ключові слова: іноземні студенти-медики, інтегративна модель, методична система, українська мова як іноземна.

Кушнір И.Н. Интегративная модель методической системы обучения украинскому языку англоязычных соискателей высшего медицинского образования. Для иностранных студентов-медиков владение украинским языком определяет не только процесс социализации, интеграции коммуникативной личности в академическую и социокультурную среду, но и является средством формирования умений их профессиональной коммуникации как будущих специалистов. Отсутствие целостной интегративной системы обучения украинскому языку как иностранному (УЯИ) англоязычного контингента иностранных студентов-медиков вызывает несогласованность задач и содержания языкового образования, теории и практики обучения УЯИ, а также отсутствие этапности и

последовательности формирования профессионально-коммуникативного имиджа будущих врачей-иностранцев, которые получают высшее образование в украинских медицинских вузах на английском языке. Автором данной статьи предложена интегративная модель системы обучения украинскому языку англоязычных соискателей высшего медицинского образования в Украине. Основой для разработки интегративной методической системы стали выявление и анализ специфических коммуникативных потребностей англоязычного контингента иностранных студентов украинских медицинских ЗВО, характеристика методических параметров реализации актуальных коммуникативных потребностей; системный анализ инновационных тенденций развития и структурно-содержательных особенностей парадигмы языкового образования, соответствия программного и учебно-методического обеспечения процесса обучения УЯИ иностранных студентов требованиям современной парадигмы языкового образования; собственный опыт преподавания в англоязычной иностранной аудитории и опыт кафедры языковой подготовки 1 УНИ МО ХНУ имени В.Н. Каразина в предоставлении услуг языкового образования такому контингенту студентов.

Ключевые слова: иностранные студенты-медики, интегративная модель, методическая система, украинский язык как иностранный.

Iryna Kushnir. An integrative model of a methodological system of teaching Ukrainian as a foreign language to English-speaking applicants for higher medical education. For foreign medical students, their command of the Ukrainian language determines not only the process of socialization, integration of a communicative personality into the academic and socio-cultural environment, but also is a means of forming the skills of their professional communication as future specialists. The lack of an integral integrative system of teaching Ukrainian as a foreign language (UFL) to English-speaking academic contingent of foreign medical students causes disagreement between the tasks and content of language education, theory and practice of teaching UFL, as well as the lack of phasing and succession in the formation of the professional and communicative image of future foreign doctors, who receive higher education in Ukrainian medical universities in English. The author proposes an integrative model of the Ukrainian language teaching system for English-speaking applicants for higher medical education in Ukraine. The basis for the development of an integrative methodological system was the identification and analysis of the specific communicative needs of the English-speaking contingent of foreign students of Ukrainian medical universities, the characteristics of the methodological parameters for the implementation of urgent communication needs; systematic analysis of innovative development trends and structural and content features of the paradigm of language education, software and educational-methodological support of teaching UFL to foreign students in compliance with the requirements of the modern paradigm of language education; personal experience of teaching in an English-speaking foreign audience and the experience of the Language Training Department 1 of the Institute of International Education for Study and Research of V.N. Karazin

Kharkiv National University in providing language education services to such a contingent of students.

Key words: foreign medical students, integrative model, methodological system, Ukrainian as a foreign language.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Професійна підготовка іноземців – один із напрямів інтеграції системи вищої освіти України до європейського і світового освітнього простору. Провідну роль у навчально-професійному розвитку іноземних громадян, які здобувають вищу освіту в Україні, відіграє процес їхньої мовної підготовки. Іноземні здобувачі вищої освіти українських ЗВО мають оволодіти якісними фаховими знаннями та вміннями, запорукою чого є володіння українською мовою на рівні, що забезпечуватиме, насамперед, повноцінну участь іноземних студентів у навчальному процесі, залучення до українського академічного та соціокультурного середовища. Для іноземних студентів у зазначених умовах важливим є вирішення комплексу завдань: оволодіння мовою навчання і засвоєння норм комунікативної поведінки засобами мови країни навчання; інтеграція до україномовних академічної, професійної та соціокультурної комунікативних сфер.

Орієнтування на специфічні комунікативні потреби іноземних студентів, які здобувають вищу освіту в Україні англійською мовою, зумовлює особливості системи навчання УМІ такого контингенту [15]. Відсутність опису цілісної системи навчання УМІ зазначеного контингенту іноземних студентів-медиків спричинює неузгодженість завдань та змісту їхньої мовної освіти, а також відсутність етапності й послідовності формування їхнього професійно-комунікативного іміджу.

Аналіз останніх досліджень. Підходи, методи та принципи, а також технології навчання української мови україномовного контингенту іноземних студентів-медиків, хоча й потребують теоретичного узагальнення, досліджені досить ґрунтовно: теоретико-методичні засади професійно зорієнтованого діалогічного мовлення (Л. Васецька (2005) [4], Г. Іванишин (2013) [5], М. Лісовий (2006) [10], Ж. Раґріна (2017) [11]); формування професійно-мовленнєвої компетентності (А. Варданян (2017) [3]); формування загальних умінь аудіювання і слухання наукових професійно зорієнтованих текстів (О. Федорова (2016) [16], Т. Хейлік (2010) [17]); формування лексико-граматичних навичок і

мовленнєвих умінь у навчально-професійній сфері спілкування (Т. Алексєєнко (2000) [2]); комунікативно-прагматичний аспект медичного дискурсу (О. Шаніна (2015) [18]).

Наразі створені аспектні моделі навчання української мови іноземних студентів українських закладів вищої медичної освіти, зокрема, лінгводидактична модель навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей ЗВО (Г. Іванишин [5]), концептуальна модель формування готовності майбутніх іноземних спеціалістів-медиків до професійного спілкування (Ж. Рагіна [11]), модель підготовки майбутніх лікарів-іноземців до оволодіння професійною термінологією у медичних ЗВО (Н. Авраменко [1]). Але в лінгводидактиці не представлено комплексної моделі системи навчання української мови як іноземної англійської мови здобувачів вищої медичної освіти, що визначає актуальність здійснення теоретико-методологічного, комунікативно-психологічного і лінгводидактичного обґрунтування і моделювання інтегративної методичної системи навчання української мови іноземних студентів медичних спеціальностей, яка забезпечить мовно-освітню підтримку формування професійно-комунікативного іміджу майбутніх лікарів протягом їхнього навчання в українських закладах вищої медичної освіти.

Тож **метою** цієї статті є презентація моделі інтегративної методичної системи навчання української мови іноземних студентів-медиків, які здобувають вищу освіту в українських ЗВО англійською мовою.

Виклад основного матеріалу. Ми розглядаємо систему навчання УМІ іноземних студентів українських закладів вищої медичної освіти як практичну реалізацію мовноосвітньої парадигми в контексті оновлення загальної освітньої парадигми, від функціонування якої залежать результати навчання. Навчання іноземних мов у закладах вищої освіти визначають як систему, функціонування якої обумовлене багатьма чинниками. Головними з них є такі: характер соціального замовлення на сучасному етапі розвитку суспільства, цілі навчання та виховання, принципи і зміст навчання іноземної мови та інші. За своєю сутністю система навчання іноземних мов – це один із різновидів реалізації педагогічної системи. Кожний елемент, що входить до цієї структури, розглядають як підсистему. Ієрархічна залежність

підсистем визначається супідрядністю їхніх функцій: реалізація кожної з них і всіх разом спрямована на досягнення однієї мети.

Система навчання УМІ має регламентувати педагогічну взаємодію суб'єктів мовноосвітнього процесу (викладача та іноземних студентів) щодо опанування мови на такому рівні, який забезпечить, з одного боку, оволодіння професійними знаннями в межах освітньої програми українських закладів вищої медичної освіти, а з іншого боку, дозволить сформувати комунікативну особистість майбутнього лікаря, здатну до професійно-комунікативної взаємодії. Іноземні студенти-медики мають стати учасниками україномовної комунікації в межах актуальних для них навчально-академічної, навчально-професійної, соціокультурної та розмовно-побутової сфер спілкування.

Виокремлено такі компоненти педагогічної системи, які доцільно виділити в системі навчання УМІ іноземних студентів-медиків [6: 69]:

- 1) цінності (базові принципи), функції;
- 2) педагогічні цілі та завдання;
- 3) суб'єкти педагогічних процесів;
- 4) засоби реалізації педагогічної взаємодії (змістові компоненти);
- 5) педагогічні технології;
- 6) результати: контроль і оцінка.

Побудова моделі методичної системи навчання УМІ передбачає схематичне відтворення складників цього процесу за допомогою методів систематизації та структурування, що дозволяє поділити складні явища на компоненти та сприяє здійсненню їхнього аналізу. Опрацювання наукових джерел, а також власний досвід науково-педагогічної діяльності дозволили виокремити в моделі системи навчання УМІ такі блоки: цільовий, особистісний, методологічний, змістовий, технологічний, результативно-оцінний. Вони системно пов'язані між собою, а їхня взаємодія забезпечуватиме продуктивність функціонування запропонованої моделі.

Основним системоутворювальним блоком є **цільовий**. Відправною точкою моделювання будь-якої методичної системи є мета, конкретизована переліком завдань. У результаті аналізу специфічних комунікативних потреб іноземних студентів-медиків, що здобувають вищу освіту в українських закладах англійською

мовою, ми визначили мету навчання УМІ – формування професійно-комунікативного іміджу як узагальненого поєднання соціокультурно-комунікативної і професійно-комунікативної компетентностей. Зазначена мета має бути конкретизована такими завданнями: 1) формування мовно-аспектних навичок; 2) формування комунікативних умінь (мовленнєво-діяльнісних у слуханні, читанні, говорінні, письмі), які сприятимуть навчально-академічній і соціокультурній адаптації; 3) формування стратегічних умінь професійно-комунікативної взаємодії.

У зв'язку із тим, що метою навчання УМІ англомовних студентів-медків ми визнали формування професійно-комунікативного іміджу, *особистісний блок* розробленої нами інтегративної системи навчання УМІ становить набір особистісно-комунікативних рис майбутнього фахівця-іноземця. На психологічному рівні, за міжнародними стандартами [20: 21], виокремлюють такі професійно-особистісні характеристики лікарів: морально-етичні якості (гуманізм, принциповість, доброзичливість, інтелігентність, порядність, турботливість, уважність, людяність, милосердність, толерантність, тактовність, увічливість); вольові якості (цілеспрямованість, рішучість, упевненість, самостійність у прийнятті рішень, сміливість, витримка, терпимість, вимогливість до себе та оточення); організаційно-професійні якості (вміння планувати роботу, вміння правильно оцінювати ситуацію, ініціативність, уміння швидко приймати рішення, здатність брати на себе відповідальність, прагнення до самовдосконалення, самоорганізація).

Зазначені особистісні якості, за нашими спостереженнями, реалізуються на когнітивно-комунікативному рівні професійно-комунікативного іміджу лікарів через усвідомлення дискурсних (риторичних, прагматичних, стилістичних, невербальних) і жанрових (діагностувальних, лікувальних, рекомендаційних) стратегій, тактик (знайомства; підтримки, емоційної рівноваги; категоричної рекомендації, пом'якшеної рекомендації та співробітництва) комунікативної поведінки з пацієнтом та з колегами; а також на когнітивно-мовному рівні професійно-комунікативного іміджу лікаря (навички добирати необхідні мовні засоби до ситуації: відповідну медичну термінологію або розмовно-професійні мовні одиниці, етикетно-мовленнєві та

стратегічно-мовленнєві кліше, жанрово та стилістично відповідні граматико-синтаксичні конструкції).

Усі наведені професійно-особистісні якості та професійно-комунікативні навички виявляються в конкретних комунікативних ситуаціях у сформованих на операційному рівні професійно-комунікативного іміджу лікаря мовленнєвих умінь емпатійного слухання, толерантного говоріння, а також читання та письма в україномовній лікарняно-практичній сфері.

Методологічні параметри попередньо описаних структурних елементів регламентовані загальними парадигмальними мовноосвітніми параметрами на рівні лінгводидактики, що зумовлює вибір компонентів *методологічного блоку* інтегрованої системи навчання УМІ студентів-медиків англomовної форми навчання. Тож теоретичну основу створення системи навчання УМІ англomовних студентів ЗВМО складає сучасна гуманістично-плюралістична мовноосвітня парадигма [9], яка на методологічному (системотвірному) рівні характеризується комплексністю таких лінгводидактичних підходів, описаних Н. Ушаковою [14] і доповнених у процесі проведення нашого власного дослідження: особистісно-орієнтований (акмеологічний, іміджевий), компетентнісний, комунікативно-діяльнісний, середовищно-орієнтований. Більшість лінгводидактів визначають гуманістичні (зосереджені на формуванні та розвитку комунікативної особистості студентів як суб'єктів навчального процесу), стандартизовані (відбиті у необхідності формування комплексу компетентностей) та інформаційні (реалізовані у залученні до навчального процесу електронних та інтернет-ресурсів) параметри сучасної мовноосвітньої парадигми [7]. Вибір зазначених підходів актуалізує важливість таких принципів в організації системи навчання УМІ англomовних студентів-медиків: індивідуалізації; професіоналізації; спрямування на формування професійно-комунікативного іміджу майбутніх лікарів як комплексного поєднання необхідних компетентностей; орієнтування на створення мовно-освітнього середовища.

Змістовий блок презентує схематичний обсяг контенту навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна». Разом із А. Щукіним розрізняємо предметний і процесуальний зміст навчання іноземної мови. У межах сучасної мовноосвітньої парадигми змістом навчання іноземної мови, зокрема УМІ,

вважають [19: 3]: 1) систему мовних засобів (фонетичних, лексичних, граматичних, стилістичних, соціокультурних, мовленнєвоетикетних, риторичних, мовнокультурних тощо), які є предметним змістом мовної підготовки іноземців; 2) діяльність спілкування (аудіювання, говоріння, читання, письмо) в їхній щільній взаємодії, тобто процесуальний зміст. Також уважаємо, що і предметний, і процесуальний зміст навчання іноземної мови синтезуються в таких одиницях навчання, як комунікативні акти, дискурсивні тексти, дискурсивні монологічні / діалогічні єдності.

Завдяки сучасним дослідженням теорії мовної комунікації та особистісно-орієнтованого підходу в лінгводидактиці у предметному змісті виділяють не лише систему мовних засобів, але й сфери комунікації, теми, ситуації, комунікативні та соціальні ролі, комунікативні стратегії [12]. У розробленій нами моделі системи навчання УМІ англomовних студентів-медиків представлено специфічний для зазначеного академічного контингенту предметний і процесуальний зміст мовної освіти, узгоджений із комунікативними потребами, метою і завданнями навчання, а також виявлений у результаті аналізу соціокультурного та медичного навчально-академічного і навчально-професійного дискурсів (див. мал. 1). Здійснений нами аналіз структурно-змістових компонентів особистісного, вербально-когнітивного, вербально-ситуаційного рівнів феномена комунікативного акту як фрагмента процесу комунікації в межах певної комунікативної ситуації дозволив обрати його в якості основної одиниці навчання [8].

Досягти загальної мети навчання УМІ та описаних вище завдань можливо за допомогою використання ефективних педагогічних технологій, які представлено **технологічним блоком** розробленої методичної системи. Для навчання іноземної мови, зокрема УМІ, важливим є розподіл технологій за метою навчання: розвивальні, тренінгові, контролювальні; та залежно від засобів реалізації: прямі (застосовують на заняттях з іноземними студентами-медиками в аудиторії) і опосередковані (інформаційно-дидактичні). Представлені на малюнку 1 різновиди технологій ми визначили як найбільш ефективні у досягненні мети навчання УМІ іноземних студентів-медиків, які здобувають вищу освіту в українських ЗВО англійською мовою, що було доведено практичною реалізацією розробленої методичної системи.

Результативно-оцінний блок. Вибір критеріїв оцінювання результатів навчання УМІ англомовних студентів медиків зумовлений структурою їхнього професійно-комунікативного іміджу. Сформованість психологічного рівня доцільно визначати за допомогою мотиваційно-особистісного критерію, когнітивно-комунікативного рівня – через дискурсивно-комунікативний критерій, мовно-когнітивний – через гносеологічний критерій, операційний рівень – через мовленнєво-діяльнісний критерій. Форми контролю рівнів сформованості професійно-комунікативного іміджу актуального для нашого дослідження академічного контингенту здобувачів обрано відповідно до загальних державних освітніх стандартів: поточний і підсумковий, безпосередній тестовий та опосередкований програмований [13].

Наочно можна представити описану в статті інтегративну систему навчання УМІ англомовних здобувачів вищої медичної освіти структурним поєднанням описаних блоків таким чином:

ЦІЛЬОВИЙ БЛОК
Мета – формування професійно-комунікативного іміджу англомовних студентів-медиків
Завдання: - формування мовно-аспектних навичок; - формування комунікативних умінь (мовленнєво-діяльнісних (слухання, читання, говоріння, письмо) та стратегічних, які сприяють навчально-академічній і соціокультурній адаптації, необхідні у професійно-комунікативній взаємодії

ОСОБИСТІСНИЙ БЛОК
<i>професійно-комунікативний імідж як результат мовної освіти</i>
<u><i>психологічний рівень</i></u> морально-етичні, вольові, організаційно-професійні якості
<u><i>когнітивно-комунікативний рівень</i></u> володіння культурою професійного спілкування: знання стратегій і тактик комунікативної поведінки з пацієнтом та з колегами; сформовані мовленнєві вміння емпатійного слухання, толерантного говоріння, а також україномовного читання та письма в навчально-професійній сфері (під час лікарняної практики)

когнітивно-мовний рівень

навички добирати необхідні мовні засоби до ситуації: відповідну медичну термінологію або розмовно-професійні мовні одиниці, етикетно-мовленнєві та стратегічно-мовленнєві кліше, жанрово та стилістично відповідні граматико-синтаксичні конструкції

ЗМІСТОВИЙ БЛОК

<i>предметний зміст</i>	<i>підходи</i>	<i>принципи</i>
<p><u>Сфери спілкування:</u> - соціокультурна; - соціально-побутова; - навчально-професійна.</p> <p><u>Теми та ситуації</u>, в межах яких іноземні студенти-медики здійснюють комунікативну взаємодію.</p> <p><u>Комунікативні ролі</u> в соціокультурному, соціально-побутовому, навчально-академічному та медичному дискурсах.</p> <p><u>Комунікативні стратегії:</u> - мовленнєво-етикетні; - професійно-комунікативні: діагностувальна, лікувальна та рекомендаційна, сугестивна, гармонізувальна, емпатійна</p>	<p>- особистісно-орієнтований (акмеологічний, іміджевий); - компетентнісний; - комунікативно-діяльнісний; - середовищно-орієнтований</p>	<p>- індивідуалізації; - професіоналізації; - спрямування на формування професійно-комунікативного іміджу майбутніх лікарів; - спрямування на формування необхідних компетентностей (соціокультурно-комунікативної, професійно-комунікативної); - орієнтування на створення мовно-освітнього середовища</p>

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ БЛОК	
<i>лінгводидактичні технології</i>	<i>інформаційно-дидактичні технології</i>
<ul style="list-style-type: none"> - розвивальні (стратегічні, кластерні, кейс-технології, проектні, геймінгові); - тренінгові (тандем-тренінг, груповий тренінг); - контролювальні (письмовий контроль (диктанти, лексико-граматичні завдання, висловлення), усний (фронтальне та колективне опитування), комплексний (тести множинного вибору, тестові завдання на знаходження відповідності, тестові завдання відкритого типу) 	<ul style="list-style-type: none"> - веб-квест технології; - інтерактивний тренінг; - комп'ютерний / дистанційний контроль

РЕЗУЛЬТАТИВНО-ОЦІННИЙ БЛОК	
Критерії:	Форми контролю:
<ul style="list-style-type: none"> - мотиваційно-особистісний; - дискурсивно-комунікативний; - гносеологічний; - мовленнєво-діяльнісний. 	<ul style="list-style-type: none"> - поточний і підсумковий; - безпосередній тестовий та опосередкований програмований.

Запропонована модель презентує систему навчання УМІ англomовних студентів закладів вищої медичної освіти. Всі елементи моделі в комплексі спрямовані на формування професійно-комунікативного іміджу майбутніх лікарів у процесі мовної підготовки. Інтегративність розробленої нами системи полягає не лише у залученні доробків суміжних наук (теорії мовної комунікації, лінгвокультурології, деонтології та біоетики, медицини), але й у поєднанні педагогічних технологій з інтернет-технологіями, а також в імітації у навчальних матеріалах як реального, так і віртуального мовного оточення.

Висновки. Таким чином, описана у цій науковій розвідці модель інтегративної системи навчання УМІ англomовних здобувачів закладів вищої медичної освіти висвітлює цілісність процесу формування професійно-комунікативного іміджу як комплексу особистісно-комунікативних характеристик майбутніх лікарів, реалізованих у наборі компетентностей. За допомогою

синтезу складників цієї системи забезпечується ефективність досягнення мети і реалізація завдань навчання УМІ англомовних студентів-медиків.

Перспективи подальших досліджень: аналіз, систематизація та опис результатів експериментального впровадження розробленої методичної системи у процесі навчання УМІ іноземних студентів-медиків, які здобувають вищу освіту в українських ЗВО англійською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко Н. Підготовка майбутніх лікарів-іноземців до оволодіння професійною термінологією у медичних закладах вищої освіти: дис. ... канд. пед. наук / Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2019. 296 с.
2. Алексеенко Т.Н., Наумова Э.А., Максименко Л.В. Особенности обучения научному стилю речи студентов-медиков. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2000. Вип. 4. С. 7–10.
3. Варданян А.О. Формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх лікарів: дис. ... канд. пед. наук / Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2017. 289 с.
4. Васецька Л. Методика навчання професійного російського мовлення студентів-іноземців вищого медичного закладу: дис. ... канд. пед. наук / Херсонський державний університет. Херсон, 2005. 296 с.
5. Іванишин Г.Я. Навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей у процесі вивчення української мови: дис. ... канд. пед. наук / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2013. 252 с.
6. Касьянова О.М. Парадигмальний підхід до розвитку теорії та практики освіти. *Східноєвропейський журнал внутрішньої та сімейної медицини*. 2017. № 1. С. 89–94.
7. Куриленко В.Б. Непрерывное профессионально ориентированное обучение русскому языку иностранных медиков. Теория и практика: монография. Москва, 2017. 352 с.
8. Кушнір І.М. Комунікативний акт як основна одиниця навчання української мови як іноземної. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2020. № 36. С. 131–148. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-10>.
9. Кушнір І.М. Філософські засади сучасної компетентнісної лінгводидактичної парадигми. *Викладання мов у вищих навчальних*

- зкладах освіти на сучасному етапі. *Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2018. № 33. С. 76–88. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2018-33-07>.
10. Лісовий М. Формування професійного мовлення майбутніх медичних працівників у вищих медичних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2006. 192 с.
 11. Рагріна Ж. Підготовка майбутніх іноземних спеціалістів-медиків до професійного спілкування: дис. ... канд. пед. наук. Запорізький національний ун-т. Запоріжжя, 2017. 298 с.
 12. Стандартизовані вимоги: рівні володіння українською мовою як іноземною А1–С2. Зразки сертифікаційних завдань: посібник. Київ: Фірма «ІНККОС», 2020. 186 с.
 13. Українська мова як іноземна. Примірна програма навчальної підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти. Київ. 2017. 154 с.
 14. Ушакова Н.И. Учебник по языку обучения для иностранных студентов в русле современной образовательной парадигмы (Теория и практика создания учебника для иностранных студентов вузов Украины): монография. Харьков, 2009. 263 с.
 15. Ушакова Н.І., Алексєєнко Т.М. Концепція мовної підготовки іноземних здобувачів вищої медичної освіти (модель 1 – англomовна форма навчання). *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2019. Вип. 34. С. 219–235. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2019-34-16>.
 16. Федорова О.А. Формування аудитивних умінь іноземних слухачів підготовчого відділення у процесі навчання української мови: дис. ... канд. наук / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2016. 260 с.
 17. Хейлік Т.А. Стратегії формування усномовленнєвих умінь в іноземних студентів-нефілологів. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2010. Вип. 17. С. 74–80.
 18. Шаніна О.С. Медичний дискурс: комунікативно-прагматичний і сугестивний аспекти: дис. ... канд. наук / Одеський національний ун-т імені І.І. Мечникова. Одеса, 2015. 254 с.
 19. Щукин А.Н. Обучение речевому общению на русском языке как иностранном: учеб.-метод. пос. для преподавателей рус. яз. как иностр. Москва: Рус. яз. Курсы. 2012. 784 с.
 20. Code of Medical Ethics. Chicago, 2000. 133 p.
 21. Douglas G., Nicol F., Robertson C. Macleod's Clinical Examination. Oxford. 2013. 452 p.

REFERENCES

1. Avramenko, N. (2019). Pidgotovka majbutnih likariv-inozemciv do ovolodinnja profesijnoyu terminologiyeyu u medychnyh zakladav vyshhoyi osvity [Teaching professional terminology to future foreign doctors in medical institutions of higher education]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi National University [in Ukrainian].
2. Alekseenko, T.N., Naumova, E.A. and Maksimenko, L.V. (2010). Osobnosti obuchenija nauchnomu stilju rechi studentov-medikov [Special features of teaching the scientific style of speech to medical students]. *Vykładannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky [Teaching Languages at Higher Institutions]*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, no. 4, pp. 7–10 [in Russian].
3. Vardanyan, A.O. (2017). Formuvannya profesijno-movlennyevoyi kompetentnosti majbutnih likariv [Formation of professional speech competence of future doctors]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi National University [in Ukrainian].
4. Vasetska, L. (2005). Metodyka navchannia profesiinoho rosiiskoho movlennia studentiv-inozemtsiv vyshchoho medychnoho zakladu [Methods of teaching professional Russian speech to foreign students of higher medical institution]. *Candidate's thesis*. Kherson: Kherson State University [in Russian].
5. Ivanyshyn, G.Y. (2013). Navchannja profesijno zorientovanogo dialogichnogo movlennja inozemnyh studentiv medychnyh specialnostej u procesi vyvchennja ukrajinskoyi movy [Teaching professionally oriented dialogic speech to foreign students of medical specialties in the process of learning the Ukrainian language]. *Candidate's thesis*. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University [in Ukrainian].
6. Kasyanova, O.M. (2017) Paradygmalnyj pidhid do rozvytku teorii i ta praktyky osvity [Paradigmatic approach to the development of theory and practice of education]. *Shidnoyevropejskij zhurnal vnutrishnoyi ta simejnoyi medycyny [Eastern European Journal of Internal and Family Medicine]*, vol. 1, pp. 89–94 [in Ukrainian].
7. Kurilenko, V.B. (2017). *Nepreryvnoe professionalno orientirovannoe obuchenie russkomu jazyku inostrannyh medikov. Teorija i praktika [Continuing professionally oriented teaching of the Russian language to foreign doctors. Theory and practice]*. Moscow [in Russian].
8. Kushnir, I.M. (2020). Komunikatyvnyi akt yak osnovna odyntsia navchannia ukrajinskoj movy yak inozemnoi [Communicative act as the main unit of teaching Ukrainian as a foreign language]. *Vykładannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky [Teaching Languages at Higher Institutions]*.

- Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, vol. 36, pp. 131–148 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-10>.
9. Kushnir, I.M. (2018). *Filosofski zasady suchasnoyi kompetentnisnoyi lingvodydaktychnoyi paradygmy* [The philosophical foundations of the modern competence linguo-didactic paradigm]. *Vykladannya mov u vyshlyh navchalnyh zakladah osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zvyazky* [Teaching Languages at Higher Institutions], Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, vol. 33, pp. 76–88 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2018-33-07>.
 10. Lisovyy, M. (2006). *Formuvannya profesijnogo movlennya majbutnih medychnyh pracivnykiv u vyshlyh medychnyh navchalnyh zakladah* [Formation of professional speech of future medical workers in higher medical institutions]. *Candidate's thesis*. Vinnytsia: Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University [in Ukrainian].
 11. Ragrina, Zh. (2017). *Pidgotovka majbutnih inozemnyh specialistiv-medykiv do profesijnogo spilkuvannya* [Training of future foreign medical specialists for professional communication]. *Candidate's thesis*. Zaporizhzhya: Zaporizhzhya National University [in Ukrainian].
 12. Standartyzovani vymohy. (2020). *Rivni volodinnia ukrainskoiu movoiu yak inozemnoiu A1–S2. Zrazky sertyfikatsiinykh zavdan* [Standardized requirements: Levels of proficiency in Ukrainian as a foreign language A1–C2. Examples of Certification Tasks]. Kyiv: Firma “INKOS” [in Ukrainian].
 13. Lutsak, S.M. (Ed.). (2017). *Ukrainska mova iak inozemna. Prymirna prohrama navchalnoi pidhotovky fakhivtsiv druhoho (mahisterskoho) rivnia vyschoi osvity* [Ukrainian as a foreign language: A typical program for training specialists of the second (master's) level of higher education]. Kyiv [in Ukrainian].
 14. Ushakova, N.I. (2009). *Uchebnik po jazyku obuchenija dlja inostrannyh studentov v rusle sovremennoj obrazovatelnoj paradygmy (Teorija i praktika sozdaniya uchebnika dlja inostrannyh studentov vuzov Ukrainy)* [Textbook on the language of education for foreign students in line with the modern educational paradigm (Theory and practice of creating a textbook for foreign hstudents of Ukrainian universities)]. Kharkiv [in Russian].
 15. Ushakova, N.I. and Alekseenko, T.M. (2019). *Koncepciya movnoyi pidgotovky inozemnyh zdobuvachiv vyshhoji medychnoyi osvity (model 1 – anglomovna forma navchannya)* [The concept of language training of foreign applicants for higher medical education (model 1: English language form of education)]. *Vykladannya mov u vyshlyh navchalnyh zakladah osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zvyazky* [Teaching Languages at Higher Institutions]. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, vol. 34, pp. 219–235 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2019-34-16>.

16. Fedorova, O.A. (2016). Formuvannya audytyvnyh umin inozemnyh sluhachiv pidgotovchogo viddilennya u procesi navchannya ukrayinskoyi movy [Formation of auditory skills of foreign students of the preparatory department in the process of learning the Ukrainian language]. *Candidate's thesis*. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University [in Ukrainian].
17. Hejlik, T.A. (2010). Strategiyi formuvannya usnomovlennyevyh umin v inozemnyh studentiv-nefilologiv [Strategies for the formation of verbal skills in foreign non-philological students]. *Vykladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky [Teaching Languages at Higher Institutions]*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, no. 17, pp. 74–80 [in Ukrainian].
18. Shanina, O.S. (2015). Medychnyj dyskurs: komunikatyvno-pragmatychnyj i sugestyvnyj aspekty [Medical discourse: communicative-pragmatic and suggestive aspects]. *Candidate's thesis*. Odessa: I.I. Mechnikov Odesa National University [in Ukrainian].
19. Shchukin, A.N. (2012). Obuchenie rechevomu obsheniyu na russkom yazyke kak inostrannom [Teaching verbal communication in Russian as a foreign language]. Moscow: Rus.yaz. Courses [in Russian].
20. Code of Medical Ethics. (2000). Chicago [in English].
21. Douglas, G., Nicol, F. and Robertson, C. (2013). Macleod's Clinical Examination. Oxford [in English].

Кушнір Ірина Миколаївна, канд. пед. наук, доцент кафедри мовної підготовки І Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: irina.kushnir.83@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-4349-9652>.

Кушнір Ірина Николаевна, канд. пед. наук, доцент кафедри мовної підготовки І Учебно-наукового інституту міжнародного освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, площа Свободи, 4); e-mail: irina.kushnir.83@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-4349-9652>.

Iryna Kushnir, PhD in Pedagogics, Associate Professor, Language Training Department 1, Institute of International Education for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: irina.kushnir.83@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-4349-9652>.